

Sigurnost Evrope kroz iskustva Rusko-ukrajinskog rata.

Apstrakt

Pitanje sigurnosti država, specifično zaštita granica, ljudi i interesa je jedno od kamena temeljca današnjeg sveta. Sa time u vidu, posebno je važno da se Evropljani ujedine i da imaju jasne stavove gde se poštuju dogovoreni postulati. U oktobru 2023. održan je događaj u Budimpešti posvećen sigurnosti. Omladinski aktivisti iz raznih evropskih država su došli da bi razgovarali o trenutnim događajima i rizicima, kao i mogućnosti za interakciju iz ideala jedne zelene vizije. Nažalost, budućnost nije toliko obećavajuća koliko bi mogla da bude, ali i dalje možemo da je popravimo.

Značaj ideje sigurnosti

Potpuni rat koji Rusija vodi na teritoriji Ukrajine ukazuje opet na slabosti društva i da ne može da odoli agresiji i oružanom konfliktu. 2023. svet je opet potresen ratom Izraela i Palestine. Iz ovoga postaje svima očito zašto je „sigurnost“ jedna od ključnih stavki za blagostanje u Maslovoj piramidi potreba. Ovde ne pričamo samo na ličnom nivou, već na i u širem pogledu, bezbednost je nužna za zdrav razvitak i udobnoj koegzistenciji svih strana.

Trenutno, najveći rizici sigurnosti Evrope su ekonomske, energetske i kulturne prirode. Ruske ucene povodom cena fosilnih goriva (koje je svakako najbolje izbeći), napadi na energetske infrastrukturu Ukrajine, kao i pozamašna upotreba farmi botova da zagovaraju određene narative, izazivaju paniku, i ocrne demokratsko društvo Evrope. Ovo su stvari za koje, po mom mišljenju, ljudi bi trebalo da znaju i budu na oprezu, kao i da razumeju kako je moguće da im se suprotstave.

Sigurnost energije

Energija je pokretna sila za funkcionisanje države. Izvori vode, svetla, kanalizacija, transport i komunikacija zavise od nje – odnosno, oseća se njena potreba u bilo kom aspektu života stanovnika i stanovnica gradova i sela.

Rusko granatiranje energetske infrastrukture je takođe istaklo značaj struje za više nego domaću upotrebu. Zašto se svet plaši gašenja struje? Zato što u ovakvim uslovima, na ličnom nivou skoro je nemoguće da se bilo šta spremi, zagreje i komunicira. Štaviše, zbog gašenja struje, komplikuje se održavanje treninga u edukativnim ustanovama, izuzetno je otežano da se ljudi kreću i tržni i zabavni centri više ne služe ni za trgovinu, a kamoli zabavu. Ako se pogleda na globalnom nivou, zbog nedostatka energije, sve transportne veze prestaju, industrija i fabrike ne mogu da rade, nije moguće spasiti ljude čiji život zavisi od napredne medicinske opreme.

Kako postoji nekoliko načina da se generiše struja, svaki način ima specifične zahteve za bezbednost okoline i opasnosti ako se ne poštuju:

- Nuklearne elektrane nisu samo opasnost za Ukrajinu zbog pretnje ruskog granatiranja. Američka kompanija Vestinghaus će napraviti čak do 9 velikih nuklearnih reaktora na ukrajinskoj teritoriji. Ova kompanija je odgovorna za izgradnju nuklearne elektrane u svojoj domovini, ali se ispostavilo da nije veoma pouzdana: sprovođenje projekta je odloženo godinama, dok su troškovi rasli iz godine u godinu. Možemo zaključiti da nuklearne elektrane nisu samo opasne, već predstavljaju potencijalne rupe za novac.
- Hidroelektrične elektrane: Tragedija ruskog uništenja Kakovske brane je to što je pokazala da problemi nastaju već prilikom izgradnje ovakvih objekata, dešavanja poput poplavlivanja postojećih naselja, uništenje ekosistema, zagađenje prilikom produkcije. U slučaju vanrednih situacija, posledice su u velikoj meri nepredvidive i izuzetno razarajuće. Trenutno, dno

rezervoara se malo po malo oporavlja, a čak i priroda učestvuje u borbi protiv posledica ove katastrofe koje je napravio čovek.

- Termoelektrane su u 2022. i 2023. godine, nakon napada na kritičnu infrastrukturu, specifično na razvodnike i dalekovode, bile mete ruskih raketa. Ovo je sve zato što ne zavisi samo luster u kuhinji od svetla i struje, već i lanac proizvodnje u raznim industrijama.

Uticaj zelenih stranaka

Šta onda treba da budu postupci evropske zajednice povodom energetske sigurnosti, pogotovo u kontekstu Rusko-ukrajinskog rata?

Prvo, aktivna podrška obnovljivim izvorima energije. Podjednako je važno za Ukrajinu da se ne priča samo o povratku predratnog stanja, nego i o pravednom prelasku ka zelenim izvorima energije.

Drugo, važan je nastanak decentralizovane, ali u isto vreme međusobno povezane električne mreže. Sa time u vidu, neophodno je da se podstaknu lokalni poljoprivrednici, mala gazdinstva i preduzeća da razumno konzumiraju resurse, i naravno, da se prebace na obnovljive izvore energije.

I treće, ne treba da zaboravimo o štednji svakoga od nas kad je u pitanju upotreba energije, jer dosta je bilo.

Bezbednost informacija uprkos propagandi i narativima

U današnjem svetu, sve više se priča o higijeni informacija, medijskoj pismenosti, i potrebi da se poveća nivo kritičnog razmišljanja. I sa dobrim razlogom, zato što edukacija, poznavanje konteksta i sposobnost da se porede različite stvari pomažu ne samo da se vidi svet onakav kakav jeste, već i da se razaznaju činjenice od izmišljotina.

Pojam hibridnog rata počinje sve više da se pojavljuje u govorima uticajnih političkih ličnosti. Informacije su psihološko oružje, i imamo barem presedan kako se koriste zbog Rusije, koja ih aktivno upotrebljava – tako da je važno da se podigne svest šire javnosti i da se ona pripremi za mogućnosti psiholoških operacija.

Sama propaganda je proces širenja određenog stava među šire narodne mase, na primer, poznata propaganda zdravog života. Takođe znamo da sve što ima uticaj na javnost, može da bude korišteno protiv nje. Sa tim u vidu, Rusija sada pokušava da prikriva ne samo fizički, već i informativno, tragove svojih zločina. Lažne vesti, botovi i farme botova, negiranje činjenica i manipulisanje podataka su najočiglednije taktike koje razni ruski izvori upotrebljavaju.

Međutim, problem sa narativima je daleko ozbiljniji. Narativi mogu biti toksične ideje koje ulaze u našu svest preko određenih reči i fraza, korištenih u određenom kontekstu. Za razliku od lažnih informacija, narativi imaju u vidu slabosti onih koji treba da ih čuju i kriju se u porukama koje su zasnovane na činjenicama i pravim događajima. Sadrže određene „začkoljice“ „između redova“. Na primer, ideje „bratskih naroda“ ili izjave o sličnosti između ruskog i ukrajinskog jezika idu u korist terorističke Rusije, koja pokušava da progura ideju „oslobođenja njenih originalnih ruskih teritorija“. Sakartvelo (Gruzija), nažalost, je imala iskustva sa ovakvim okolnostima, zato što se od njenih građana zahteva da razumeju ruski od strane Rusa iz Rusije koji ne žele da nauče još jedan jezik.

Najviše što može pomoći za identifikaciju narativa i propagande su kursevi medijske pismenosti. Veoma je bitno takođe težiti da se izbegavaju emocije ako je tema previše osetljiva. Biće takođe korisno da se naviknemo da ne budemo lenji i da proverimo originalni izvor poruke, da ne uzmemo zagarantovano šta „eksperti tvrde“.

Dekolonizacija

Govoriti o dekolonizaciji je važno. Ovo je koristan proces za države koje žele da nađu svoj put razvoja. Dekolonizacija je proces gde bivša kolonija vraća svoj samo-identitet i nezavisnost. U isto vreme, kolonizatorska država mora da se odrekne svih svojih zadiranja u teritoriju koja joj je možda jednom

pripadala teritorijalno, industrijalno, ili čak kulturno. Kao što možemo da vidimo, barem dve strane su uključene, koje zajedno treba da dođu do kompromisa, da brane svoje interese, ali na način da sve strane pristanu.

Iz istorije prisećamo se primera Osmanskog carstva, Austrougarske, Ruskog carstva i SSSR-a. Danas su sva ova carstva propala, ali države koje potiču iz njih i dalje imaju „začkoljice“ u odnosima sa drugim državama. Na primer samo-proglašene države „LNR“ i „DNR“ u Ukrajini ili „Južna Osetija“ u Sakartvelu su posledice nevolje Rusije da se „pusti“ svojih bivših teritorija i da prizna njihovo pravo na nezavisnost. Takođe je važno da se razume da kolonijalizam nije ograničen na inkorporaciju teritorije, već da takođe zauzima i sekularne delove života – edukacija, kultura i politika. Ali pre nego što bude reč o tome kako da se donesu pravične i ispravne odluke, neophodno je da se razmotre problemi i interesi obe strane.

Države koje kolonizuju

Najčešće, u pitanju su države koje su bile imperije i koje su aktivno okupirale teritorije, pogotovo u eri geografskih otkrića. Međutim, kolonizatorske države su iste one koje trenutno imaju značajan industrijski potencijal, novac i prilike, zahvaljujući kojih mogu da manipulišu druge države.

Kolonijalne države

Sa druge strane, bivše kolonije pate od napada kolonizatorskih država, koje su ranije imale značajan uticaj. Njihova zavisnost od kolonizatora može biti ekonomska, legalna, kulturna itd. U najviše slučajeva, kolonizator se trudi da ubedi kolonije da su jedna celina, time što pokušava izbriše identitet kolonije, čime bi pripadala carstvu.

Značenje dekolonizacije

Sa ovim u vidu, očit je značaj razumevanja procesa i problema obih strana. Ali šta mogu biti rešenja konflikta koja proizlaze iz dekolonizacije? Prema zelenoj perspektivi, možeš da počneš ovim koracima, bez obzira koliko na početku deluju mali:

-Raditi na javnoj vidljivosti ovih slučajeva internih konflikta, umesto tišine kao da se ne tiče drugih.

-Podrška kolonizovanim državama koje su na putu za nezavisnost. Ovo može biti u polju kulture, tehnologije ili produkcije. Podrži izvoz proizvoda, razne subvencije ili pozajmice. Suštinski, pruži pomoć u onom području gde se i dalje oseća uticaj kolonizatora.

-Uticanje na kolonizatora putem određenih ograničenja ili restrikcija će smanjiti rizik da se dese slični procesi. Dodatno, pomoći će društvu da vidi da za svako delo ovog tipa, krivac i dalje odgovara i da niko neće proći bez kazne. Podjednako je bitno da se nadgledaju javne izjave o drugim državama kako bi moglo da se reaguje na vreme.

Zaključak

Kao što možete videti, pitanje sigurnosti je bitno za sve države Evrope, kao i onim izvan nje. Razni geopolitički procesi, kao i Rusko-ukrajinski rat, nastavljaju da ukazuju na njene temeljce i moguće slabosti. Međutim, aktivna omladina Evrope je spremna da brani demokratske vrednosti, da zaštiti ljudska prava i da bude pokretač zelene transformacije.

Natalija Volik